

PRED PREMIERO

Zaprta vrata na odprtem odru

V Gledališču Celje bodo premierno predstavili novo uprizoritev klasičnega teksta Jeana-Paula Sartra, ki so se je lotili ob priložnosti uvrstitve tega dela v letošnji maturitetni program

Matic Majcen

Na slovenski gledališki sceni je v prvih dneh novega leta prišlo do nekoliko kočljive situacije, ko sta v roku dobrega tedna premieri doživeli dve povsem ločeni uprizoritvi Zaprtih vrat **Jeana-Paula Sartra**. Potem ko so prvo v režiji **Jaše Kocelija** minuli teden predstavili v Mestnem gledališču ljubljanskem, bodo drugo v režiji **Mateje Kokol** premierno prikazali v petek v **Gledališču Celje**. In ne samo to - obe uprizoritvi temeljita tudi na povsem novih prevodih tega klasičnega dela.

"Že od začetka sem vedel, da imajo v MGL svojo uprizoritev drame Zaprta vrata, a sem vseeno šel z glavo skozi zid," je na tiskovni konferenci v Osrednji knjižnici Celje uvodoma povedal upravnik in umetniški vodja **celjskega gledališča Miha Golob**. "Ta predstava ima nekoliko širši kontekst. Morda se kdo sprašuje, zakaj bi Sartra uvrstili v sezono, ki je posvečena Celju. Ampak razlogi so enostavni. Predstavo smo želeli ponuditi celjskim maturantom - in to predvsem zaradi lanske izkušnje. Maturitetne predstave so namreč izredno zasedene in lani dijakom v Celju nismo mogli zagotoviti gostovanja drugih gledališč. Zdelo se mi je, da moramo maturantom s tega območja zagotoviti takšno predstavo."

Ta motiv je hkrati vključeval tudi nov prevod tega dela. "Tekst že dolgo ni bil na novo preveden in logično je bilo, da smo ga dali prevesti. Ker imamo v hiši francistko **Živo Čebulj**, ki je lani dobila tudi prevajalsko nagrado, se mi je zdelo logično, da prevod zaupamo njej. Res je, da so tudi pri MGL naredili nov prevod. In to se mi zdi zanimivo. Da imamo dve predstavi, dva nova prevoda. V študijske namene in v korist neke razprave je to super okoliščina in upam, da bomo gledališčniki oziroma stroka to dejstvo znali izkoristiti," je povedal Golob.

Uprizoritev brez zaprtega prostora

Režiserka **Mateja Kokol** je na predstavitvi povedala, da se je že vnaprej zavestno odločila za uprizoritev integralne verzije Zaprtih vrat. "Zato, da izkažem spoštovanje do celotne vsebine in prevoda, ki je bil aktualiziran. Prav s to aktualizacijo pridemo do tega, da odnosi med liki sovpadajo tako s Sartrovim časom kot z našim. Danes se je ta zaprtost prenesla v nas same - in to sproža odnose, ki v nas eskalirajo v različne vrste nasilja, od fizičnega in verbalnega nasilja do mučenja s podobami. Drama je še danes aktualna v smislu, da dobrih odnosov ne smemo jemati za samoumevne, ampak moramo hkrati prepoznati tudi odnose, ki so toksični."

Zanimivo pri uprizoritvi **Mateje Kokol** je tudi to, da jo je v nasprotju z intuitivno idejo majhnega, zaprtega prostora, postavila na velik, odprt oder. "Dramo smo zasnovali na način, da zaprtega prostora ni. Uprizoritev ni na malem odru, je na velikem. Zaprtost sprožamo predvsem kot nek ekonom lonec, ki eskalira v odnose med liki. Vsak človek ima svoja zaprta vrata - in ko jih odpremo, eskalirajo različni strahovi in reakcije. Pekel niso samo drugi, ampak smo pekeli lahko tudi sami sebi."

Prejšnji prevod je kazal znake svojega časa

Prevajalka **Živa Čebulj** je bila torej tista, ki se je v namen te uprizoritve lotila novega prevoda Zaprtih vrat. Kot je povedala pred novinarji, se je to izkazalo za presenetljivo osebno izkušnjo. "Zdi se mi zanimivo, kako se človek pri prevajanju opremi z vsem možnim kritičnim aparatom in z vsemi možnimi odzivi na tekst, potem pa se izkaže, da gre vseeno za proces nekega globokega osebnega branja teksta - in da za kaj drugega kot to niti ne more iti. Teksta in avtorja se lotiš povsem znova - in to

ti lahko prinese neko čisto novo razumevanje obeh."

In v čem se njen prevod razlikuje od tistega, ki smo ga slovenski bralci in bralke brali dolga leta? "Prejšnji prevod je bil narejen v sedemdesetih letih, naredila ga je **Draga Ahačič**. Tistega prevoda nisem prebrala, dokler nisem končala svojega. V njem najdemo nekatere stvari, ki so zelo značilne za tisti čas, predvsem za modo prevajanja v tistem času. Dosti je parafraziranja, ki ni zares potrebno. To se nanaša tudi na osrednji stavek. Ona ga je prevedla 'Pekel so ljudje okoli nas', jaz pa 'Pekel so drugi'. Zdelo se mi je, da takšno parafraziranje ni potrebno."

Del projekta tudi šolske delavnice

Ker je tokratna uprizoritev Zaprtih vrat nastala v kontekstu letošnje mature in želijo z njo k ogledu vzpodbuditi dijakinje in dijake iz Savinjske regije, pa je to vključevalo tudi dodatne aktivnosti, ki jih je ustvarjalna ekipa opravljala po srednjih šolah. Režiserka **Mateja Kokol** in dramaturginja **Katja Gorečan** sta tako izvedli več kot 30 delavnic po celjskih šolah, kjer sta tudi sami prišli do marsikaterega presenetljivega spoznanja. "Sartrov tekst so povezali s sodobnimi temami, kot je gaslighting, in ugotovili so, da se to, kar beremo v Zaprtih vratih, danes odvija na družbenih omrežjih," je povedala **Katja Gorečan**.

Čeprav je **Miha Golob** poudaril, da je ugotovitev o aktualnosti Sartrovega dela opravila že maturitetna komisija z uvrstitvijo Zaprtih vrat v letošnji program, pa so ekipi prav takšni odzivi mladih dali še toliko bolj vedeti, da lahko tekst brez težav interpretiramo z vidika današnjega časa. "Zdi se ti, da gre za tekst, ki je hermetičen in zaprašen, potem pa vidiš, da dijaki totalno padejo noter. Mislim, da mlade podcenjujemo, kako razmišljajo o družbi, o sebi in o

svojih prijateljih," je zaključil Golob.
**"Zdi se ti, da gre za tekst,
ki je hermetičen in
zapršen, potem pa vidiš,
da dijaki totalno padejo
noter"**

Režiserka Mateja Kokol in dramaturginja
Katja Gorečan sta izvedli več kot 30
delavnic po celjskih šolah, kjer sta
tudi sami prišli do marsikaterega
presenetljivega spoznanja.

Foto: JAKA BABNIK